

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Сумська обласна державна адміністрація
Інститут педагогіки НАПН України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

ОСВІТА ДЛЯ ХХІ СТОЛІТТЯ: ВИКЛИКИ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

EDUCATION FOR THE 21st CENTURY: CHALLENGES, PROBLEMS, PROSPECTS

Матеріали I Міжнародної
науково-практичної конференції
Том 2
29–30 жовтня 2019 року

*Присвячено 95-тій річниці Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка*

Суми
Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка
2019

УДК 37.09:001.895](477+100)''20''(063)

О-72

Рекомендовано до друку вченою радою

*Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка
(протокол № 3 від 28.10.2019 р.)*

Редакційна колегія:

А. А. Сбруєва – доктор педагогічних наук, професор (**відповідальний редактор**);

М. А. Бойченко – доктор педагогічних наук, доцент;

Т. М. Дегтяренко – доктор педагогічних наук, професор;

С. Б. Кузікова – доктор психологічних наук, професор;

Г. Ю. Ніколаї – доктор педагогічних наук, професор

О. І. Огієнко – доктор педагогічних наук, професор;

О. Г. Козлова – кандидат педагогічних наук, професор;

С. М. Кондратюк – кандидат педагогічних наук, професор;

М. О. Лазарєв – кандидат педагогічних наук, професор;

Н. М. Павлушенко – кандидат педагогічних наук, доцент;

А. О. Полянничко – кандидат педагогічних наук, доцент;

І. А. Чистякова – кандидат педагогічних наук, доцент

Освіта для ХХІ століття: виклики, проблеми, перспективи: матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції (29–30 жовтня 2019 року, м. Суми). Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. Том 2. 173 с.

ISBN 978-966-698-281-3 (повне зібрання)

ISBN 978-966-698-283-7 (Том 2)

Збірник містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Освіта для ХХІ століття: виклики, проблеми, перспективи». У матеріалах конференції розглядаються світовий досвід розвитку дистанційних форм освіти у вітчизняному контексті управління інноваційним розвитком закладу освіти; інноваційні технології професійної підготовки педагогів; освіта обдарованих: вітчизняний та міжнародний контексти; інклюзивна освіта в контексті інноваційного розвитку; нова парадигма підготовки соціальних працівників за сучасних умов; освіта дорослих в Україні та світі: реалії та перспективи.

Proceedings contain materials of the International scientific-practical conference “Education for the 21st Century: Challenges, Problems, Prospects”. Proceedings of the conference reveal world experience of distance education development in the domestic context; management of innovative development of the education; innovative technologies for teacher training; gifted education: national and international contexts; inclusive education in the context of innovative development; a new paradigm for training social workers in present conditions; adult education in Ukraine and abroad: realities and perspectives.

Матеріали конференції подано в авторській редакції.

УДК 37.09:001.895](477+100)«201»(063)

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИЙ КОМПОНЕНТ В КОНТЕКСТІ ЛІНГВОМЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Сучасні умови соціально-економічного та духовного розвитку суспільства, що постійно змінюються, посилення соціальної значущості педагогічної праці вимагають від майбутніх викладачів іноземної мови високої компетентності та професіоналізму. Лінгвометодична компетентність майбутніх викладачів іноземної мови характеризується специфікою лінгвістичних і лінгводидактичних дисциплін, де вони поєднуються як із широким спектром фундаментальних знань фахових дисциплін, творчими здібностями, самодисципліною, саморозвитком у процесі виконання науково-дослідницької діяльності, так і вмінням адаптуватися до складних обставин майбутньої практичної діяльності в ринкових умовах; умінням здійснювати інноваційну діяльність використовуючи сучасні світові здобутки.

Одним з важливих структурних компонентів лінгвометодичної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови є науково-дослідницький компонент, тобто володіння викладачем іноземної мови дослідницькою компетенцією, необхідної для здійснення науково-дослідної діяльності. Формування в майбутніх викладачів іноземної мови вмінь та навичок дослідницької лінгводидактичної діяльності є одним з основних завдань підготовки майбутнього викладача. Його вирішення сприятиме задоволенню особистісних творчих та професійних потреб, надасть можливість розширити компетенції, що значно підвищить здатність до особистісного професійного зростання, а також конкурентоспроможність таких фахівців на ринку праці.

Поняття науково-дослідницької компетенції Л. Бурчак тлумачить «як якість, що проявляється в потребі особистості володіти методологією наукової творчості; умінні спостерігати й аналізувати, висувати гіпотези щодо вирішення дискусійних питань; виконувати дослідницьку роботу; умінні проводити педагогічні дослідження, організовувати експеримент; узагальнювати та передбачати наслідки дослідницької діяльності в процесі навчання у ВНЗ та в подальшій професійній діяльності» [2, с. 16].

Досліджуючи аспект цієї проблеми в процесі підготовки викладачів на магістерському рівні, Л. Бондаренко тлумачить його як деяке «зміщення („зсув”) смислового контексту майбутньої професійної діяльності з функціонально-репродуктивного на перетворювально-творчий» [1, с. 10]. Дослідниця підкреслює, що цей чинник виступає як «універсальний інструмент освоєння педагогічної дійсності», що значущість цієї компетенції полягає у тому, що вона спроможна сформувати «дослідницький тип педагогічного мислення». Завдяки цій компетенції

“розвивається дослідницький потенціал як внутрішній ресурс особистості, що забезпечує формування дослідницької компетентності як здатності ефективно розв’язувати дослідницькі завдання, здійснювати науковий пошук, ефективно організовувати і власну НДР, і своїх вихованців” [Там само]. Важливість та необхідність формування цієї компетенції підкреслена вченою й у її тлумаченні, де такий дослідницький складник розуміється як «цілісна, інтегративна властивість особистості, що поєднує в собі знання, уміння, науковий досвід, особистісні цінності та якості (креативність, творче мислення, уяву, спостережливість) дослідника й виявляється в готовності ефективно здійснювати власну дослідницьку діяльність і здатності організувати продуктивну науково-дослідну роботу студентів» [Там само, с. 17].

У свою чергу, О. Копусь під дослідницькою компетенцією розуміє «знання і володіння методами дослідження мови й методами наукового педагогічного дослідження з метою аналізу мовних, лінгводидактичних явищ, вивчення та опису педагогічних ситуацій і проблем, пошуку найефективніших шляхів їх розв’язання та подальшого впровадження в практику профільної і вищої школи» [4, с. 127].

Дослідниця М. Золочевська для формування науково-дослідницької компетенції дієвою вважає організацію навчально-дослідницької діяльності на основі єдності трьох підходів: особистісного (провідним орієнтиром і головним критерієм успішності організації навчально-дослідницької діяльності є розвиток особистості, набуття і збагачення дослідницького досвіду), задачного (основною одиницею навчально-дослідницької діяльності є навчально-дослідницькі завдання, що формулюються на основі навчального матеріалу, пред’являються у вигляді проблеми, а їх вирішення відповідає логіці дослідження та припускає певні дії) і діяльнісного (кінцевою метою навчання є формування способу дій) [3, с. 42–43].

Прояв дослідницької компетенції, на думку Л. Бондаренко, «виявляється в єдності її особистісно-розвивальної, науково-методологічної, ціннісно-сислової функцій, інтеграції мотиваційно-ціннісного, гностичного, практично-діяльнісного, особистісно-рефлексивного компонентів, сформованість яких забезпечує оволодіння майбутніми викладачами вищих навчальних закладів в умовах магістерської підготовки дослідницькою діяльністю як універсальним інструментом освоєння педагогічної дійсності, розвиток здатності до творчого розв’язання нестандартних професійно-педагогічних задач, актуалізацію дослідницького потенціалу, формування дослідницького типу педагогічного мислення, здатності до творчого саморозвитку» [1, с. 17].

Отже, дослідницьку компетенцію як компонента лінгвометодичної компетентності в контексті підготовки майбутніх викладачів іноземних мов розуміємо як якість, що проявляється в потребі майбутнього викладача іноземної мови володіти методологією лінгводидактичного дослідження; умінні спостерігати й аналізувати, підбирати інноваційні форми, методи та

технології в процесі професійної діяльності, уміння їх адаптувати до потреб професійної діяльності; умінні проводити лінгводидактичне дослідження, організувати експеримент; узагальнювати та передбачати наслідки науково-дослідницької діяльності і під час навчання у закладі вищої освіти, і під час майбутньої професійної діяльності як викладача іноземної мови.

Враховуючи професійну специфіку роботи викладача іноземної мови, у процесі навчальної діяльності постає необхідність оформлювати понятійний апарат науково-дослідної роботи, планувати, обґрунтовувати та впроваджувати експериментально-дослідну роботу, підбирати ефективні методи наукового пошуку для дослідження мовного або лінгвометодичного явища, уміти якісно та кількісно аналізувати отримані результати та оформлювати їх у висновки та доцільні лінгвометодичні рекомендації тощо. Наявність сформованої науково-дослідницької компетенції сприяє розширенню простору вільного вибору творчих видів діяльності майбутніх викладачів іноземної мови, сприяє розвитку їхньої здатності до креативності, самовираження і саморозвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко Л. І. Формування дослідницької компетентності майбутніх викладачів вищих навчальних закладів в умовах магістратури: автореф. канд. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Старобільськ, 2015. 21 с.
2. Бурчак Л.В. Формування дослідницької компетентності майбутнього вчителя хімії в системі вищої освіти: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Полтава, 2011. 23 с.
3. Золочевська М. В. Формування дослідницької компетентності учнів при вивченні інформатики: метод. посіб. Харків: ХГП, 2009. 92 с.
4. Копусь О. А. Теоретико-методичні засади формування фахової лінгводидактичної компетентності майбутніх магістрів-філологів: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02. Одеса, 2013. 472 с.

О. Ю. Кравченко

Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ СУСПІЛЬНИХ ПРЕДМЕТІВ

Система вищої освіти в Україні формується як один з пріоритетних напрямів і ціннісних орієнтацій державності та суспільної свідомості. Проблеми виховання, освіти, розвитку молодого покоління набувають особливого значення, оскільки майбутнє України більшою мірою залежатиме від розвитку духовної і моральної сфери суспільства. Тому саме професійна педагогічна діяльність учителя як носія духовних цінностей, спадкоємця поколінь покликана сприяти утвердженню гуманної, демократичної, медіаграмотної особистості, здатної до саморозвитку, самореалізації своїх інтересів та обдаровань.

Галецький С. М. Особливості організації експериментального дослідження формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов засобами інформаційно-комунікаційних технологій	47
Гармаш О. М. Тьютор – ключова фігура системи освіти XXI ст.	51
Глушко О. З. Особливості підвищення професійного рівня шкільного вчителя у Польщі	53
Даниленко О. Б. Проектування системи неперервної професійної підготовки майбутніх судноводіїв у вищих морських навчальних закладах	56
Дєордіца Т. Ю., Білевич С. В. Ергономічна якість академічних мультимедіа-презентацій: критерії для самостійного оцінювання	59
Єфремова Г. Л., Зосименко О. В. Складові професійної спрямованості особистості	62
Кокнова Т. А. Науково-дослідницький компонент в контексті лінгвометодичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов	65
Кравченко О. Ю. Особливості впровадження медіаграмотності у процесі професійної підготовки майбутніх вчителів суспільних предметів	67
Кривонос О. Б. Підготовка майбутнього вчителя до активізації пізнавальної діяльності учнів в умовах евристичного навчання	70
Musaeva Adiba. On the issue of modern methods of teaching foreign languages.....	72
Нікольська Н. В., Жуковська О. А. Teacher training as a development tendency in the USA	74
Пінчук Д. М. Креативність як важлива складова вчителів музики в системі неперервної професійної освіти	77
Салі О. В. Інтерактивна модель формування соціокультурної компетентності у студентів у процесі вивчення іноземних мов	80
Tyumenko M. M. Professional competence of a specialist of vocational and career guidance in secondary schools in England.....	83
Христій Ю. Г. Інноваційні тенденції розвитку міжнародного співробітництва у сфері професійно-технічної освіти в Європейському Союзі ..	85
Цзюй Жань. Творча індивідуальність майбутнього педагога-музиканта: ознаки становлення	88
Чернякова Ж. Ю. Інноваційні освітні технології як засіб оптимізації професійної підготовки майбутнього фахівця	90
Shparuk O. M. Features of teacher's professional development in China	93

РОЗДІЛ 4. ОСВІТА ОБДАРОВАНИХ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ КОНТЕКСТИ

Бойченко М. А. Розвиток цифрового інтелекту обдарованих школярів у світлі концепції нової української школи.....	95
Зайцева М. А. Виховний потенціал закладів загальної середньої освіти щодо розвитку обдарованих учнів	97
Лавриченко Н. М. Освіта обдарованих: вітчизняний та міжнародний контексти.	100
Шульга О. В. Розвиток виконавських здібностей обдарованої учнівської молоді в недільних школах	103